

प्रदेश सरकार
स्वास्थ्य मन्त्रालय
कोशी प्रदेश, बिराटनगर
स्वास्थ्य संस्था अनुगमन चेक लिष्ट

अनुगमन गरेको मिति:

अनुगमन गरेको स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना:

अनुगमनको उद्देश्य:

वहिरंङ्ग, अन्तरंङ्ग, आकस्मिक तथा शल्यचिकित्सा विभाग र सघन उपचार कक्ष सम्बन्धी मापदण्ड:

क. उपचारात्मक सेवा सम्बन्धी व्यवस्था: वहिरंङ्ग, अन्तरंङ्ग, आकस्मिक तथा शल्यचिकित्सा विभाग र सघन उपचार कक्ष सम्बन्धी मापदण्ड देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ

A. वहिरंङ्ग विभाग:

(क). २५ देखि ५० शैया:

सि.नं.	मापदण्डहरू	छ / छैन	कैफियत
१.	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा		
२.	जनरल फिजिसियन सेवा		
३.	जनरल शल्यक्रिया सेवा		
४.	स्त्रीरोग तथा प्रसुति सेवा		
५.	बालरोग तथा शिशु सेवा		
६.	दन्त चिकित्सा सेवा		
७.	हाडजोर्नी सेवा		
८.	सामान्य आँखा उपचार सेवा		
९.	फिजियोथेरापी सेवा		
११.	एनेस्थेसियोलोजी सेवा		
१२.	५० शैया वा सो भन्दा माथिको अस्पतालले स्वास्थ्य कार्यालयको समन्वयमा MCH Clinic को समेत व्यवस्था गरेको		

(ख). १०० देखि २०० शैया:

सि.नं.	मापदण्डहरू	छ / छैन	कैफियत
१.	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा		
२.	जनरल फिजिसियन सेवा		
३.	जनरल शल्यक्रिया सेवा		
४.	स्त्रीरोग तथा प्रसुति सेवा		
५.	बालरोग तथा शिशु सेवा		
६.	दन्त चिकित्सा सेवा		
७.	हाडजोर्नी सेवा		
८.	सामान्य आँखा उपचार सेवा		

९.	फिजियोथेरापी सेवा		
१०.	एनेस्थेसियोलोजी सेवा		
११.	नाक, कान र घाँटी		
१२.	मानसिक रोग		
१३.	चर्म तथा यौन रोग सेवा		
१४.	स्वास्थ्य कार्यालयको समन्वयमा MCH Clinic को समेत व्यवस्था गरेको		

२.शैयाको आधारमा सेवाको मापदण्ड देहायको तालिका वमोजिम हुनु पर्नेछः

क्र.सं	मापदण्ड	छ/छैन	कैफियत
१.	बिरामी नाम दर्ता कक्ष /स्थानको व्यवस्था		
२.	अस्पतालबाट प्रदान हुने प्रत्येक विशेषज्ञ सेवाका लागि अलग अलग ओ.पी.डी. कक्षको व्यवस्था मिलाएका		
३.	बहिरङ्ग विभागको प्रत्येक कोठाको क्षेत्रफल कमिमा चौध वर्ग मीटरको हुने व्यवस्था		
४.	स्वास्थ्य संस्थाले बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य चिकित्सकहरु उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन र बार खुल्ने गरी) सवैले देखे ठाउँमा राखेको		
५.	कन्सल्टेन्टको युनिटवा सेवा अनुसार सिफ्ट वमोजिम ओ.पी.डी.संचालन गर्न व्यवस्था		
६.	व्हिलचेयर, ट्रलि, स्ट्रेचरको पर्याप्त व्यवस्था भएको		
७.	व्हिलचेयर, ट्रलि, स्ट्रेचर राख्ने ठाउँ पर्याप्त भएको		
८.	व्हिलचेयर, ट्रलि, स्ट्रेचर चलाउने मानिस पर्याप्त भएको		
९.	स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाटै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको		
१०.	बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी (Counseling) दिने व्यवस्था		
११.	ओ.पि.डी. कक्षमा पर्याप्त फर्निचर सहितको प्रतिकालय		
१२.	सूचना-पाटी, टि.भि.स्क्रीन, पोष्टर आदिबाट स्वास्थ्य सम्बन्धी र अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवा सम्बन्धी जानकारी दिने व्यवस्था		
१३.	महिला र पुरुषका लागि अलग अलग र आवश्यकता अनुसार अपाङ्गता मैत्री र जेष्ठ नागरिक मैत्री समेत शौचालयको व्यवस्था		

B. अन्तरङ्ग विभागः

सि.नं.	मापदण्डहरु	छ/ छैन	कैफियत
१.	जनरल वार्डको हकमा महिलारपुरुषकोलागिअलग-अलग वार्डको व्यवस्था		
२.	अस्पतालमावार्डकोसुविधाहुनेगरीड्रेसिङरुम, काउन्सेलिङ रुम आदिको व्यवस्था		
३.	अपाङ्गता भएका बिरामीहरुको व्यक्तिगत सरसफाई र लुगा फेर्ने प्रयोजनका लागि आवश्यक व्यवस्था		

४.	अस्पताल भवन बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गमैत्री		
५.	एक जनरल वार्डमा अधिकतम पच्चीस शैया भन्दा बढी नभएको		
६.	एक कन्सल्टेन्टको मातहतमा ३० शैया भन्दा बढी शैया नराखेको		
७.	एक क्याबिनेट (Cubide)मा छ शैया भन्दा बढी नभएको		
८.	अस्पतालमा आवश्यकता अनुसार क्याबिन कोठाहरूको व्यवस्था		
९.	ठूला र जटिल प्रकारका शल्यक्रिया सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालमा कार्डियाक मनिटर भेन्टिलेटर सहितका पोष्ट अपरेटिभ रिकभरी शैया अनिवार्य रूपमा उपलब्ध हुन व्यवस्था		
१०.	प्रत्येक वार्डको लागि अलग-अलग नर्सिङ स्टेशनको व्यवस्था		
११.	नर्सिङ स्टेशनबाट प्रत्येक बिरामीको प्रत्यक्ष निगरानी हुने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ र उक्त सुविधा नभएमा प्रत्येक बिरामीको शैयामा “कल बेल” राख्ने व्यवस्था भएको		
१२.	अस्पतालमा आवश्यकता अनुसार चेन्जिङरुम, शौचालय, बाथरुम, स्टोर तथा नर्स तथा डाक्टरको ड्युटी रुमको व्यवस्था		
१३.	प्रसूति सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालको लेबर रुम र प्रसूति कक्षमा कम्तिमा एउटा कार्डियो-टोकोग्राफी मेशिन जडान भएको		
१४.	प्यान्ट्री, आईसोलेशन रुम, ट्रिटमेन्ट रुम आदिको व्यवस्था		
१५.	शैया बीच कम्तिमा ५ फिट तथा भित्ताबाट कम्तिमा २ फिटको दूरी		
१६.	अस्पतालमा बच्चा, सुत्केरी, अब्जभेसन तथा सरुवा रोगका लागि छुट्टाछुट्टै वार्डको व्यवस्था		
१७.	जनरल शैयाको हकमा ४ देखि ६ शैयाको अनुपातमा १ स्टाफ नर्सकोव्यवस्था भएको		
१८.	लेबर रुमको छुट्टै व्यवस्था भएको		
१९.	लेबर रुम र एक्टिभ लेबर वार्डको लागि छुट्टै शौचालयको व्यवस्था भएको		
२०.	प्रसूति हुनु अगावैका बिरामी भर्ना गर्नका लागि Pre-Labour Wardको व्यवस्था भएको		
२१.	लेबर रुम र लेबर टेबलको हकमा बिरामीको चापअनुसार तय भएको		
२२.	प्रति लेबर टेबल २ जना मिडवाईफ वा SBA तालिम प्राप्त नर्स हुनुपर्ने र एक्टिभ लेबर वार्डको हकमा प्रति २ शैया १ जना मिडवाईफ वा SBA तालिम प्राप्त नर्सको व्यवस्था		
२३.	Active Labour Ward र लेबर रुम जोडिएको		

C. आकस्मिक विभाग:

सि.नं.	मापदण्डहरू	छ/ छैन	कैफियत
१.	अस्पतालमा कुल शैया क्षमताको कम्तिमा १०% का दरले आकस्मिक कक्षमा शैयाहरू उपलब्ध हुने व्यवस्था		
२.	५० शैया भन्दा माथिका अस्पतालहरूमा आकस्मिक सेवाको लागि छुट्टाइएको शैयालाई देहाय अनुरूप वर्गिकरण गरी सेवा दिने व्यवस्था		
क.	रातो: अति सिकिस्त बिरामीको सेवा दिने शैया बराबर एक प्रतिशत		

ख.	पहेलो: सिकिस्त बिरामीको सेवा दिने शैया बराबर दुई प्रतिशत		
ग.	हरियो: सामान्य बिरामीको सेवा दिने शैया बराबरतीन प्रतिशत		
घ.	कालो: मृत्यु भईसकेका बिरामीलाई राख्न शैया -एक		
ड.	निगरानी कक्ष/शैया (Observation Room/Bed): कुल आकस्मिक शैयाको कम्तिमा तीन प्रतिशत		
३.	आकस्मिक कक्ष सञ्चालन गर्दा अल्ट्रासाउण्ड, एक्सरे इमेजिङ सेवा, प्रयोगशाला, ओपिडी, ओ.टी. तथा व्हिलचेर, ट्रली,स्टेचर सजिलै बिरामी अन्य वार्डहरूमा समेत लैजान सकिने (व्हिल चेयर/ट्रली जान सक्ने अवस्था) व्यवस्था		
४.	आकस्मिक कक्षमा प्रतिकालय, शौचालय, ट्रायज क्षेत्र, निःसंक्रमण कक्ष, चेन्जिङ्ग रुम, मेडिको लिगलका लागि गोपनियता सुनिश्चित हुने कोठाको समेत व्यवस्था		
५.	चौबीसै घण्टा आकस्मिक सेवा दिने व्यवस्था		
६.	पचास शैया वा सो भन्दा माथिको क्षमता भएका अस्पतालहरूमा आकस्मिक सेवा कक्षमा चौबीसै घण्टा चिकित्सकको सेवा उपलब्ध हुने व्यवस्था का साथै		
७.	सम्बन्धित विषयको कन्सल्ट्याण्ट चिकित्सक अनकलमा अनिवार्य रुपमा उपलब्ध हुने व्यवस्था		
८.	आकस्मिक विभागबाट बिरामी भर्ना गर्न, रिफर गर्ने बिरामीको रेफरल प्रकृया तथा बिरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट रुपमा परिभाषित रहेको		
९.	प्रकोपजन्यरोगहरू, प्राकृतिक प्रकोप जस्ता पक्षहरूलाई बिचार गरी आकस्मिक उपचार सेवाका लागि संस्थाले विपद् व्यवस्थापन योजना बनाएको र अध्यावधिक हुने व्यवस्था		
१०.	आकस्मिक सेवामा काम गर्ने जनशक्ति कम्तिमा BLS/PTC/ACLS/PEC आदि सम्बन्धी तालिम प्राप्त		
११.	आकस्मिक सेवाको लागि चाहिने आवश्यक औषधिहरू चौबीसै घण्टा उपलब्ध हुने व्यवस्था		
१२.	आवश्यक सेवा दिनका लागि आकस्मिक कक्षको कोठा उपलब्धता		
१३.	आपतकालीन सेवाको लागि प्रयोग हुने सवारी साधनहरू अस्पतालको आपतकालीन कक्षमा सहज रुपमा आउन जान सक्ने अवस्था		
१४.	५० शैया वा माथिका अस्पतालहरूमा आकस्मिक विभागको लागि छुट्टै प्रयोगशाला मार्फत २४ सै घंटा प्रयोगशाला सेवाको व्यवस्था		
१५.	१०० शैया वा माथिका अस्पतालहरूमा आकस्मिक विभागको लागि छुट्टै शल्यक्रिया कक्षको व्यवस्था		

D. सघन उपचार कक्ष (ICU/NICU/SICU)

क्र.सं	मापदण्ड	छ/छैन	कैफियत
१.	अस्पतालको अन्तरङ्ग विभागमा चौबीसै घण्टासघन उपचार कक्षको व्यवस्था भएको		
२.	कुल उपलब्ध बेडको पाँच प्रतिशतको अनुपातमा ICU बेड र ५% Intermediate Care Units (HDU, NIMCU, PIMCU etc) शैयाको व्यवस्था		

	गरेको		
३.	ICU कक्षमा प्रति दुई शैयाका लागि एक भेन्टिलेटरको उपलब्धताहुने व्यवस्था		
४.	ICU र NICU जस्ता सघन सेवा प्रदान गर्ने युनिटमा प्रति शैयाको अनुपातमा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था रCCU को हकमा गम्भिर बिरामीका लागि १:१र सामान्य बिरामीको लागि २:१को अनुपातमा नर्सिङ स्टाफको व्यवस्था		
५.	Intermediate Care Units (HDU, ICU, NIMCU, PIMCU etc) का शैयाको लागि प्रति दुई शैयामा एक जना नर्स उपलब्ध हुने अनुपातको व्यवस्था		
६.	तालिम प्राप्त चिकित्सक चौबिसै घण्टा उपस्थित रहने र सम्बन्धित कन्सल्ट्याण्ट अनकलमा उपलब्ध हुने व्यवस्था		
७.	बिरामीहरूको अवस्थाबारे चौबिस घण्टामा कम्तिमा दुई पटक बिरामीका आफन्तलाई जानकारी दिने व्यवस्था		
८.	सर्वारोग भएका बिरामीलाई सघन उपचार आवश्यक परेका बिरामीलाई छुट्टै आइसोलेशनमा (सघन उपचारको कूल बेड संख्याको १०% बेडलाई आइसोलेसन बेड) उपचारको प्रवन्धको व्यवस्था		
९.	सघन उपचार कक्ष वातानुकूलित व्यवस्था		
१०.	शल्यक्रिया कक्ष(Operation Theater),आकस्मिक विभाग (Emergency Department), रेडियोलोजी (Radio-imaging) र प्रयोगशाला (Clinical Lab) संग सहज पहुँच भएको र जोडिएको हुने व्यवस्था		
११.	सघन उपचार कक्षमा आवगमन र बहिर्गमनकोलागि छुट्टा छुट्टै ढोकाको व्यवस्था गरिएको हुनुपर्दछ जसबाट एक्स-रे मेसिन, बेड, ट्रली जस्ता मेसिनहरू सजिलोसँग ल्याउन र लैजान सक्ने व्यवस्था		
१२.	बिरामीहरूको परिवारकालागि प्रति बेड संख्या एकका दरले कुर्सी भएको छुट्टै कुरुवा कोठाको व्यवस्था		
१३.	बिरामीहरूलाई भेट्नका लागि दिनमा कम्तिमा २ पटक निश्चित Visiting Hour छुट्टाउने व्यवस्था		
१४.	टेबल र कुर्सी सहितको परामर्श कोठाको व्यवस्था		
१५.	Central Monitoring Systemसहितको Central Nursing Stationको व्यवस्था		
१६.	नर्स र डाक्टरहरूका लागि चिया खाजा खाने सुविधा सहितको Pantry को व्यवस्था		
१७.	सफा र फोहोर कपडाहरूको लागि छुट्टै Utility Roomको व्यवस्था		
१८.	पर्याप्त मात्रामा लकरको व्यवस्था सहित महिला र पुरुषका लागि छुट्टा छुट्टैChanging Room को व्यवस्था		
१९.	महिला र पुरुषका लागि छुट्टा छुट्टैशौचालयको व्यवस्था		
२०.	कुनै पनि Procedureगर्नका लागि पर्याप्त हुने गरी प्रत्येक आई.सि.यू. बेडका लागि ठाँउर बत्तीको व्यवस्था		
२१.	प्राकृतिक रूपमा उज्यालो हुने व्यवस्था		
२२.	आगो नियन्त्रणका उपकरण र यन्त्रहरूको व्यवस्था		

२३.	बिरामीहरूको नियमित उपचार र स्याहारका लागि प्रोटोकल तयार गरिएको र सोहि अनुसार कार्यान्वयन हुने व्यवस्था		
२४.	संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रणका सबै उपायहरू अवलम्बन हुने व्यवस्था		
२५.	हात धुनका लागि अलगगै ठाँउको व्यवस्था		

E. शल्यक्रिया कक्ष:

क्र.सं.	मापदण्ड	छ/छैन	कैफियत
१.	प्रति पच्चीस शैया क्षमता बराबर एउटा मेजर ओ.टी. र एउटा माइनर ओ.टी.को व्यवस्था		
२.	१ नं. का अतिरिक्त प्रत्येक पच्चीस शैया सर्जिकल बेडका लागि एक मेजर ओ.टी. र आवश्यक माइनर ओ.टी. को थप व्यवस्था		
३.	प्रति पचास शैया क्षमता बराबर एउटा (PAC) एनेस्थेसिक तयारी कक्षको व्यवस्था		
४.	अक्सिजन आपूर्तिको नियमित व्यवस्था (Central Supply Oxygen Manifold) र आकस्मिक Backup को व्यवस्था		
५.	ओ.टी. वातानुकूलित हुनुपर्ने र मेजर ओ.टी. मा HVAC सिस्टमको व्यवस्था		
६.	ओ.टी. को बाहिर बिरामी कुरुवा बस्ने व्यवस्था		
७.	मेजर ओ.टी. भएको जुनसुकै अस्पतालमा ICU अनिवार्य हुनु पर्ने व्यवस्था		
८.	प्रत्येक मेजर ओ.टी. को लागि पोष्ट अपरेटिभ वार्डको व्यवस्था		
९.	अस्पतालमा शल्यक्रिया पश्चात पनि बिरामीको अवस्था स्थिर नभएसम्म उक्त शल्यक्रिया गर्ने समूह तथा सर्जन चिकित्सक र एनेस्थेसियोलोजिष्ट अस्पतालमा रहिरहनु पर्ने व्यवस्था		

राय/सुझाव:

अनुगमनकर्ता: